

Груздлова О. В., викладач
Фахового коледжу «Універсум»
Київського університету
імені Бориса Грінченка

**ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ
КОЛЕДЖУ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Проблема формування мовної компетентності на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) є надзвичайно актуальним питанням для студентів фахових коледжів. Лінгвістичні знання та мовленнєві вміння, вироблені за час навчання в середній школі, в умовах багатoproфільної освіти стають підґрунтям комунікативної досконалості та нормативності мовлення студентів, майбутніх фахівців різних галузей.

З метою формування цих навичок, необхідно запропонувати нові форми навчання, спрямовані на створення оптимальних умов для підвищення ефективності освітнього процесу, реалізації особистісного потенціалу кожного студента. Реалізувати компетентнісний підхід через систему завдань з української мови (за професійним спрямуванням), спрямованих на поліпшення якості підготовки коледжан. Водночас потрібно забезпечувати такі умови, які б практично виключали виникнення мовних і мовленнєвих помилок, тобто на їх попередження. При цьому враховати особливості спеціальності, індивідуальний підхід до кожного студента.

Світ комп'ютерних технологій вимагає ґрунтовної фахової освіти, професіоналізму. Сучасний студент коледжу має поєднувати загальноосвітню підготовку з фаховою, вміти навчатися і застосовувати здобуті знання практично. Для цього слід володіти мовними компетентностями. Мало досконало знати предмет, важливо бути комунікативно компетентним, щоб своїми знаннями

захопити інших, бути начитаним, обізнаним з потребами суспільства. Проблема мовленнєвого розвитку спеціаліста є предметом дослідження лінгводидактів: З. Бакум, О. Біляєва, Є. Голобородько, Н. Голуб, О. Горошкіної, Н. Дикої, О. Караман, С. Карамана та ін.

Сучасний спеціаліст має бути конкурентоспроможним, а тому володіти низкою професійних компетенцій, серед яких неабияке значення відводиться формуванню мовних і мовленнєвих компетентностей.

Для цього треба бездоганно знати мову, вміти оформляти необхідну документацію, чітко і ґрунтовно висвітлювати свої думки, вміти доводити, переконувати. Основними завданнями української мови (за професійним спрямуванням) є підвищення рівня знань з української мови; збагачення мовленнєвого запасу спеціальними термінами (відповідно до спеціальності); покращення рівня орфографічної та пунктуаційної грамотності, культури спілкування. Для цього слід навчити студента самостійно опрацьовувати відповідну наукову літературу, спрямовану на розвиток навичок складання та редагування документів, текстів різних стилів; ознайомити з діловими паперами різного призначення: щодо особового складу, довідково-інформаційних, обліково-фінансових, документів з господарсько-договірної діяльності, організаційних документів. Також навчити студентів використовувати набуті навички на практиці.

Слід зазначити, що поняття мовної компетентності не повинно розглядатися окремо від мовленнєвої, адже це знання базових мовознавчих понять, основних відомостей з різних розділів мовознавства, передбачених програмою з української мови (за професійним спрямуванням). Лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння; розуміння зображувально-виражальних можливостей рідної (української) мови; уміння внутрішньо проникати в смисл дидактичного тексту; лінгвосоціокультурні компетенції (інтеграція знань лінгвістичної і соціокультурної змістової лінії курсу української мови, серед них знання правил мовленнєвого етикету українців, виразів народної мудрості) та ін. [1]. Тобто, це загальне комплексне поняття, що свідчить про рівень навчальних

досягнень з мови та мовленнєвого розвитку студента, невід'ємна складова курсу української мови (за професійним спрямуванням).

Мовна та мовленнєва компетентності формують комунікативну. Що є комплексним застосуванням мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних умовах: уміння доцільно використовувати засоби рідної (української) мови в практиці живого спілкування; уміння наводити переконливі аргументи в процесі розмови; здатність орієнтуватися в ситуації спілкування, комунікативно виправдано добирати вербальні і невербальні засоби і способи для оформлення думок, почуттів у різних сферах спілкування; уміння встановлювати і підтримувати контакт із співрозмовником, змінювати стратегію, мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації; досвід особистої відповідальності за власну комунікативну поведінку, вимогливість до свого мовлення. Тобто поняття мовна компетентність включає мовленнєву та комунікативну компетентність.

Робота викладача-мовника має бути скерована саме на формування мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентності як єдиного цілого. Для цього на заняттях доречно пропонувати студентам складати діалоги на одну із зазначених тем, готувати доповідь / промову та виголошувати її, дотримуючись правил культури мовлення, редагувати тексти доповіді / промови, проводити бесіду чи дискусію, використовуючи речення з прямим / непрямым порядком слів, випробовувати свої комунікативні здібності під час проведення дебатів тощо.

Студент не лише має володіти матеріалом, а і виголошувати його перед аудиторією, пам'ятаючи, що зміст вислову залежить від інтонації, наголосу, жестів. Уміння переконувати, володіти аудиторією – запорука майбутнього успіху в професійному зростанні.

Писемна форма передбачає поєднання теоретичного матеріалу з різними видами вправ, творчими роботами. Наприклад, вивчаючи документи щодо особового складу пропонуємо скласти вхідну та вихідну заяву, резюме, автобіографію, характеристику, враховуючи особливості фаху. Так, для студентів спеціальності «Журналістика» при вивченні довідково-інформаційних документів

слід звернути увагу на написання анотації та прес-релізу, а для спеціальностей «Фінанси, банківська справа та страхування» та «Менеджмент» варто акцентувати увагу на оформленні фінансових документів: акта, доручення, накладної тощо. Слід врахувати, що при підготовці до заняття, студент використовує ресурси Інтернету. Тому буде доречно запропонувати проаналізувати матеріали кількох сайтів щодо укладання ділових документів. Порівняти з матеріалами підручників [3], [4] та чинним стандартом щодо укладання ділових документів [2]. Результат оформити у формі рецензії на матеріали сайту та виголосити публічно перед аудиторією. Тож ми не лише вдосконалюємо мовну компетентність, а й узагальнюємо раніше вивчений матеріал, здійснюємо фахову підготовку.

Рушійною силою у досягненні знань студентів фахового коледжу є оцінка. Тому варто дати можливість студентам самостійно оцінити власні знання. Для цього слід використати командну гру. Саме гра на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) об'єднує колектив, сприяє якісному засвоєнню інформації, формуванню мовних компетенцій.

Найефективніший метод, пов'язаний з формуванням мовних компетенцій, є робота над проектом, науковою статтею, яка є результатом вивчення низки дисциплін професійного циклу. Результат – публікація, виступ на конференції, якісне засвоєння матеріалу.

Лише зацікавивши студентів їх майбутньою спеціальністю, ми зможемо отримати бажаний результат, мовленнєво компетентного фахівця, що зможе досягти особистісного й професійного самовизначення та домогтися самореалізації. Запропонована система завдань спрямована на підвищення рівня мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців шляхом удосконалення знань з української мови, розширення й активізації словникового запису та подальшого професійного зростання.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Вимоги до оформлювання документів ДСТУ 4163-2003. URL : http://www.vru.gov.ua/content/file/Doc_007.pdf
3. Караман С. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2013. 544 с.
4. Шевчук С. Ділове мовлення: модульний курс: підручник. Київ : Арій, 2009. 448 с.